

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002187

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-06-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дзіковська Марія Ігорівна

2. Mariia I. Dzikovska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5481-9802

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 14-06-2024

Спеціальність за освітою: Хімія

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 35.051.179_ID 5718

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.15.24, 14.35.01, 14.35.07

Тема дисертації:

1. Наступність формування фахових компетентностей студентів хімічних спеціальностей у системі «коледж – університет».
2. Continuity of the Formation of Professional Competencies of Students of Chemical Specialties in the System «college – university».

Реферат:

1. Дисертація присвячена розкриттю проблеми наступності формування фахових компетентностей студентів хімічних спеціальностей у системі «коледж-університет». Результати науково-теоретичного пошуку свідчать, що наступність є складним міждисциплінарним феноменом, атрибутивним для будь-якої концептуальної системи, що відтворює трансформації у складно-організованих системах. У методологічному сенсі це послідовне розгортання явищ, станів, свідомості, пізнання тощо; у соціальному – розвиток процесів у духовному, суспільному та матеріальному житті; з позицій психології – умовою розвитку

особистості, а в педагогіці – принципом неперервності, послідовності та систематичності освітнього процесу. Ідея наступності, яка стала педагогічним принципом, розвивалася у напрямках: 1) як чинник еволюційного розвитку суспільства, освіти й особистості; 2) як механізм передачі традицій і трудового досвіду; 3) як неперервність психічного розвитку людини; 4) як поступове засвоєння знань та навичок; 5) як чинник створення системи неперервної освіти «впродовж життя». У неперервній професійній освіті наступність має багаторівневий характер: 1) методологічна закономірність розвитку фахівця; 2) загальнопедагогічний принцип функціонування педагогічного процесу; 3) дидактичний принцип, що впливає на структуру та зміст навчання, методик викладання; 4) методичний принцип організації професійної підготовки в закладі освіти, який визначає різні аспекти освітнього процесу. У дослідженні наступність розглядається як методологічна закономірність і принцип, спрямований на забезпечення зв'язку між рівнями неперервної професійної освіти фахівців хімічних спеціальностей. Це збереження цілісності та послідовності освітнього процесу в системі «коледж-університет», єдність підходів до формування загальнонаукових і спеціальних знань, умінь та навичок. Реалізація здійснюється на основі спільності й послідовного розвитку цілей, змісту, форм здобуття освіти, методик і технологій навчання з урахуванням вікових особливостей і потреб студентів. Наступність передбачає послідовність, узгодженість і адаптивність освітніх програм, взаємодію та інтегративні зв'язки між закладами фахової передвищої та вищої освіти. Аналіз наукових джерел визначає фахову компетентність як сукупність знань, навичок, умінь, компетенцій, досвіду та поведінкових характеристик, що дозволяють ефективно виконувати професійні функції. Фахова компетентність є результатом професійної підготовки, а компетенції – колом повноважень у певній сфері. Основні компоненти фахової компетентності: 1) знання (когнітивний компонент) – орієнтовна основа діяльності; 2) вміння (операційно-діяльнісний) – готовність виконувати професійні функції; 3) мотиви (мотиваційно-ціннісний) – умова успішного виконання діяльності. Ключова категорія дослідження – «наступність формування фахових компетентностей» – визначена як цілеспрямовано організований педагогічний процес послідовного формування і розвитку ціннісно-мотиваційного, когнітивного та проектно-діяльнісного компонентів фахової компетентності на різних рівнях неперервної освіти (фахової передвищої та вищої), пов'язаних спрямованістю на досягнення високого рівня професійної підготовки фахівців для хімічної галузі. Для визначення змісту фахових компетентностей і встановлення їх наступності здійснено порівняльний аналіз освітньо-професійних програм спеціальності 102 Хімія. Визначено цілі професійної підготовки майбутніх фахівців-хіміків на різних рівнях вищої освіти, що забезпечує принцип наступності в засвоєнні базових знань, формуванні практичних умінь і вихованні професійно-важливих якостей. Розроблено матрицю наступності фахових компетентностей для молодших бакалаврів і бакалаврів хімічних спеціальностей. Теоретичний аналіз проблеми дозволив сформулювати концепцію педагогічної системи формування фахових компетентностей студентів хімічних спеціальностей, що включає концептуальні ідеї, наукові підходи (системний, компетентнісний, проектно-діяльнісний, особистісно орієнтований, акмеологічний) та принципи, які встановлюють основні вимоги до організації освітнього процесу у закладах передвищої та вищої освіти. На основі цих методологічних засад створено модель формування фахових компетентностей студентів у системі «коледж – університет» – складної, відкритої, нелінійної педагогічної системи, що містить цільовий, змістовий, діяльнісно-технологічний і результативно-діагностичний блоки. Визначено критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, проектно-діяльнісний), рівні (адаптивний, продуктивний, креативний) та показники для характеристики сформованості фахових компетентностей студентів хімічних спеціальностей. Експериментально підтверджено, що формуванню фахових компетентностей сприяють модульний підхід до структурування змісту навчальних дисциплін, інтеграційний підхід до структурування знань, міждисциплінарні та внутрішньодисциплінарні зв'язки, дидактично обґрунтоване поєднання традиційних, активних та інтерактивних технологій, а також цифровий освітній простір закладу.

2. The dissertation is devoted to the disclosure of the problem of continuity of the formation of professional competencies of students of chemical specialties in the system «college – university». The results of the scientific-theoretical research indicate that continuity is a complex interdisciplinary phenomenon, intrinsic to any

conceptual system that reproduces transformations in complexly organized systems. Methodologically, it involves the sequential unfolding of phenomena, states, consciousness, cognition, etc.; socially, it pertains to the development of processes in spiritual, social, and material life; psychologically, it is a condition for personal development; and pedagogically, it is a principle of continuity, consistency, and systematicity in the educational process. The idea of continuity, which has evolved into a pedagogical principle, has developed in the following directions: 1) as a factor in the evolutionary development of society, education, and the individual; 2) as a mechanism for the transmission of traditions and work experience; 3) as the continuity of human psychological development; 4) as the gradual acquisition of knowledge and skills; 5) as a factor in the creation of a lifelong learning system. In professional education, continuity operates at multiple levels: methodologically, it guides specialist development; pedagogically, it shapes educational processes; didactically, it influences teaching methods; and methodologically, it structures professional training. This research views continuity as a methodological principle, facilitating coherence across levels of professional education in chemistry. It promotes educational integrity within the "college-university" system, aligning educational approaches and fostering skill and competency formation. Implementation involves harmonizing educational goals, content, and methods while considering students' needs, ensuring program adaptability and integration between educational institutions. The analysis of scientific sources defines professional competence as a combination of knowledge, skills, abilities, competencies, experience, and behavioral characteristics that enable effective performance of professional functions. It results from training, while competencies delineate authority. Key components include foundational knowledge, operational skills, and motivational drivers. The key category of the research – "continuity in the formation of professional competencies" – is defined as a purposefully organized pedagogical process of sequential formation and development of the value-motivational, cognitive, and project-activity components of professional competence at various levels of continuous education (professional pre-tertiary and higher education), aimed at achieving a high level of professional training for specialists in the chemical industry. To determine the content of professional competencies and establish their continuity, a comparative analysis of educational and professional programs for the specialty 102 Chemistry was conducted. The goals of professional training for future chemists at various levels of higher education were identified, ensuring the principle of continuity in the acquisition of basic knowledge, the development of practical skills, and the cultivation of professionally important qualities. A matrix of continuity for professional competencies for junior bachelors and bachelors in chemical specialties was developed. Theoretical analysis of the problem has allowed for the formulation of a conceptual framework for the pedagogical system aimed at developing the professional competencies of students in chemical specialties. This framework encompasses conceptual ideas, scientific approaches (systemic, competency-based, project-based, person-oriented, acmeological), and principles that establish the main requirements for organizing the educational process in institutions of higher and postgraduate education. Based on these methodological foundations, a model for the development of professional competencies among students in the "college-university" system has been created. This model represents a complex, open, nonlinear pedagogical system comprising target-oriented, content-oriented, activity-technological, and result-oriented diagnostic blocks. Criteria (value-motivational, cognitive, project-activity), levels (adaptive, productive, creative), and indicators have been defined to characterize the development of professional competencies among students in chemical specialties. Experimental evidence confirms that the formation of professional competencies is facilitated by a modular approach to structuring the content of educational disciplines, an integrative approach to structuring knowledge, interdisciplinary and intradisciplinary connections, didactically justified combination of traditional, active, and interactive technologies, as well as the digital educational environment of the institution.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Дзіковська М. Проблема професійної підготовки фахівців у педагогічній теорії. Молодь і ринок. 2019. № 2(169). С.161 – 165.
- 2. Dzikovska M. Coaching as the pedagogical technology in professional training of future specialists. Continuing Professional Education: Theory and Practice. 2019. No. 3. P. 45–50.
- 3. Дзіковська М.І. Хімічний експеримент – невід’ємна частина професійної підготовки фахівців-хіміків в коледжі. Вісник Львівського національного університету. Серія педагогічна. 2019. Вип. 34. С.63 – 71.
- 4. Галюка О., Дзіковська М. Соціальна мобільність педагога в умовах наступності професійної підготовки: теоретико-практичний аспект. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 35. Том 2. С.210–215.
- 5. Дзіковська М., Модель формування фахових компетентностей студентів хімічних спеціальностей у системі «коледж-університет». Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. 2023. №2 (33). С. 109–125.
- 6. Дзіковська М.І. Експериментальна перевірка моделі формування фахових компетентностей студентів хімічних спеціальностей у систему «коледж-університет». Вісник Львівського національного університету. Серія педагогічна. 2023. Вип. 38. С.81–96.
- 7. Machynska N., Dzikovska M. Challenges to manage the educational process in the hei during the pandemic. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. 2020. Vol. 12, 1Sup2. P. 92–99.
- 8. Дзіковська М.І. Організація практичної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей у коледжі. Молодий вчений. 2018. №3. С. 84–89.
- 9. Дзіковська М.І. Інтегровані заняття – новітня форма організації професійної підготовки фахівців природничих спеціальностей в умовах коледжу. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції: «Проблеми та перспективи розвитку освіти» (м. Одеса, 22–23.06.2018 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. С.14–17.
- 10. Дзіковська М.І. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей в умовах коледжу. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у контексті сучасних освітніх реформ» (м. Львів, 06–07.12.2018 р.). Львів: Растр-7, 2018. С.37–38.
- 11. Дзіковська М.І. Зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців природничих спеціальностей у закладах вищої освіти. Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти» (м. Львів, 05.02.2019 р.). Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Вип. 4. С.73–75.
- 12. Дзіковська М.І. Формування хімічної складової професійної компетентності у майбутніх екологів засобами Інноваційних технологій. Матеріали всеукраїнської інтернет – конференції «Розвиток вищої освіти в Україні: виклики XXI століття» (м. Івано-Франківськ 7.03.2019 р.).
- 13. Дзіковська М.І. Застосування кейс-технологій на заняттях у закладах вищої освіти як сучасна інновація. Матеріали V Всеукраїнської науково- конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку України та світу» (27.03.2019 р. м. Харків). Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2019. С.78–79.
- 14. Дзіковська М.І., Жак О.В. Вплив зовнішніх стейкхолдерів на формування фахових компетенцій бакалавра хімії. Тези доповідей V Науково-методичної конференції «Сучасні тенденції навчання хімії», (м. Львів 29.03.2019 р.). Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. С. 35.
- 15. Дзіковська М.І. Якість професійної підготовки фахівців закладів вищої освіти у соціокультурному вимірі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професіоналізму сучасного

педагога в постнекласичній парадигмі» (м. Черкаси, 9-10.04.2019 р.). Черкаси: Видавець Гордієнко Є.І., 2019. С. 66-67.

- 16. Дзіковська М.І. Критерії сформованості професійної компетентності фахівців природничих спеціальностей. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі», (м. Чернівці, 17 травня, 2019 р.). Чернівці: Видавничий дім «РОДОВІД», 2019. С.33-36.
- 17. Дзіковська М.І. Впровадження методики змішаного навчання у закладах вищої освіти. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», (м. Запоріжжя, 16-17.05.2019 р.). Запоріжжя: Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. 2019. Вип. 4 (36)/2019.
- 18. Дзіковська М.І. Мотивація як індикатор успішного навчання. Тези доповідей міжнародної наукової конференції «Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий і вітчизняний вимір» (м. Львів, 24-25.10.2019 р.). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С.91-92.
- 19. Дзіковська М.І. Роль самостійної роботи студентів-хіміків у процесі формування професійної компетентності. Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти» (м. Львів, 07.02.2020 р.). Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. Вип. 5. С.56-57.
- 20. Дзіковська М.І. Наступність у професійній підготовці фахівців хімічного профілю у навчальному комплексі «коледж-університет. Тези доповідей VI Науково-методичної конференції «Сучасні тенденції навчання хімії» (м. Львів 27.03.2020 р.). Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. С.23.
- 21. Дзіковська М.І. Дистанційне навчання в коледжі під час пандемії: виклики та переваги. Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25-26 червня 2021 року). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2021. С.37-38.
- 22. Дзіковська М.І. Формування фахових компетенцій студентів зі спеціальності 102 Хімія в умовах неперервної вищої освіти. Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти» (м. Львів, 08-09.02.2023 р.). Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. Вип. 8. С.76-79.
- 23. Мартяк Р.Л., Дзіковська М.І., Обушак М.Д. Практикум з фармацевтичної хімії. Навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 108 с.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: № 0116U001693

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мачинська Наталія Ігорівна

2. Nataliia I. Machynska

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0309-7074

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: FJH-0965-2022;
<https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=M1Fk3-kAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Казакова Наталія Вікторівна

2. Nataliia V. Kazakova

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57218569527;
<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=O0jbrcYAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Код за ЄДРПОУ: 02138872

Місцезнаходження: вул. Проскурівського підпілля, буд. 139, Хмельницький, Хмельницький р-н., 29013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Обласна рада

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мукан Наталія Василівна

2. Nataliya V. Mukan

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4396-3408

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57365969900; Web of Science Researcher ID: A-5027-2017;
<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=PE9JANYAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвин Андрій Віленович

2. Andrii V. Lytvyn

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7755-9780

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57210312320; Web of Science Researcher ID: CAG-5074-2022;
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=Lb2rF_OAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Код за ЄДРПОУ: 08571340

Місцезнаходження: вул. Клепарівська, буд. 35, Львів, 79007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корнят Віра Степанівна

2. Vira S. Korniat

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6455-8199

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57210368341; Web of Science Researcher ID: AAD-3600-2022;
<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=tYHYDjMAAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Біляковська Ольга Орестівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Біляковська Ольга Орестівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Жак Ольга Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна